

NORAD og norsk misjon

På forsommeren i år ble det framlagt en evaluering av fire norske misjonsprosjekter som over lengere tid har mottatt støtte fra NORAD. At rapporten kunne bli en varm potet fortalte reaksjonene og presedekningen allerede før teamet var sammensatt og sendt avgårde. Endel lekkasjer fra rapporten før offentliggjøringen gjorde det hele til en mediabegivenhet av dimensjoner som rapporten ikke legger opp til. Sensasjonspressen trekker fram konklusjoner uten den brede dekning i premisser som rapporten har og krever full stopp i NORAD's bruk av norsk misjon som agent for bistandsmidler.

Misjonsorganisasjonene rykker ut og vil forsvare seg mot «nye vilkår» for kanalisering av u-hjelpsmidler gjennom norsk misjon.

En nødvendig debatt er igang, men i liten grad på de vilkår som rapporten selv legger opp til. Rapporten er blitt et verktøy for to diametralt motsatte interessegrupper.

Forut for denne evalueringen var det et ønske om å intensivere NORAD's oppfølging av de organisasjoner (misjonsorganisasjoner som ikke-religiøse organisasjoner) som har mottatt støtte til utviklingsprosjekter i den 3. verden.

Samtidig ønsket man søkelyset rettet mot verdiformidling gjennom utviklingsprosjekter. I følge gruppens mandat skal det dreie seg om verdiformidling generelt og ikke spesielt misjonens forkynnende arbeid. Når så valget falt på fire prosjekter administrert av misjonsorganisasjoner er det ikke å undes over at «forkynnelse» også ble vurdert som verdiformidlende faktorer.

Ris og ros

Som forventet utdeler rapporten både ros og ris til prosjektene og til NORAD. Det rosverdige har fått liten plass i senere presedekning. At Santalmisjonens helseprosjekt i Ecuador beskrives som det sannsynlig beste «subcentro de salud» (helsesenter) i landet hva angår kurativ medisin og at det samme prosjekts mor/barn senter viser en utnyttelse, for ikke å si utbygging, av misjonens menneskelige ressurser, som langt overgår hva man kan forvente av et såpass lite prosjekt med ytterst nøkterne fasiliteter.

— At Pinsevennes Ytre-misjons prosjekt i Paso Cadena, Paraguay roses misjonærene for evne til å leve nær indianernes egne livsvilkår og i dyp respekt for deres religiøse og kulturelle verdier uten selv å gå på akkord med egen verdiorientering.

— At det ikke er funnet tegn til rasemessig, trosmessig eller sosial diskriminering i omgangen med de mennesker som er prosjektedes målgrupper. Det ble riktignok funnet sosial «diskriminering» i form av nedprioritering av mer velstående grupper for å maksimalt nå de

mest trengende. Denne type «diskriminering» vurderer rapporten positivt og i tråd med forutsetningen å skulle nå de fattigste.

Disse og andre positive vurderinger kom antakelig ikke som noen overraskelse på noen. De stemmer med bildet som er tegnet av misjonen i andre sammenhenger: Handlingsorientert u-hjelp utført med selvoppofrelse og små ressurser.

En evaluering kan imidlertid ikke stoppe her. Den må gå dypere og bredere og vil rime-ligvis gi rom for kritiske bemerkninger og forslag til mulige forbedringer for å øke styrken og bredden i nedslagsfeltet for prosjektene.

Isolert

Prosjektene kritiseres for å være forholdsvis isolerte fra andre strukturer i lokalsamfunnene hvor de opererer. Det kan være en passiv isolasjon som i Paraguay eller en isolasjon som følge av religiøs/sosial konflikt som i Ecuador.

Prosjektene er ambisiøse i sine målsettinger og gruppen mener å registrere en mangel

Av Jarle Kottmann, NORADs evalueringsteam

på profesjonalitet — særlig hva angår samfunnsvitenskapelig orientering i planlegging og selvevaluering. NORAD må her tåle kritikk for i bare liten grad å ha fulgt opp med faglig bistand eller ha bevilget ressurser til en bedre faglig opplæring av personell og mer profesjonell gjennomføring av prosjektene. For santalmisjonens internatprosjekt i Ecuador fastslås det også at i de 10 årene prosjektet har pågått har det skjedd store forandringer i landets utdanningsstruktur som ikke i samme grad berettiger den utforming prosjektet har fått. At skoletilbudet elevene har ved byskolene i Cuenca i bare liten grad legger til rette for yrkesutøvelse på landsbygda hvor elevene kommer fra kritiseres også i rapporten. Ved dette samme prosjektet observerer gruppen en dreining av den disiplinære politikk overfor elevene og obligatorisk luthersk kult som tidligere ikke var praktisert ved internatet.

Ingen av disse problemene ble «avslørt» av evalueringgruppen. Egen erfaring som misjonær i Ecuador og dokumenter fra misjonærkonferanser og andre besluttede organer på feltene forteller at det på disse områder foregår en kontinuerlig debatt blant misjonærene. At dette da har blitt en varm potet for misjonene må skyldes at problemområdene nå er blitt offentlig kjent og kommentert gjennom rapport og presse. Det vil være gunstigere om misjonsorganisasjonene i stedet for å kripe i

forsvarsgraver, tar denne debatten opp med NORAD — noe som det forøvrig er lagt opp til på bakgrunn av rapporten.

Arbeidsgrunnlag

Rapporten er ikke å regne som et karakterkort for norsk misjon. Den er et arbeidsgrunnlag for videre samtaler omkring det nære samarbeid som idag eksisterer mellom NORAD og misjonsorganisasjonene.

Kåre Kristiansen tar i et inserat i V.L. 10. aug. opp endel av denne problematikken. Han har tydeligvis et kritisk utgangspunkt til den «såkalte evalueringsrapporten». Allikevel argumenterer han seg fram til konklusjoner som i mange henseende er samsvarende med rapportens kommentarer og konklusjoner.

K.K.: «Misjonen kan ikke akseptere at det knyttes vilkår til deres forvaltning av u-hjelpsmidler som setter grense for dens primære oppgave — evangeliseringen.»

— Misjonen har akseptert at det knyttes vilkår til de prosjekter som mottar NORAD støtte — bl.a. at det ikke drives direkte evangelisering i forbindelse med prosjektene. Dette forhold er for Santalmisjonens vedkommende flere ganger understreket av generalsekretær Gunnleik Seierstad både fra hans tid som misjonærkollega i Ecuador og senere som generalsekretær i Santalmisjonen.

Verdiformidling

Evalueringgruppen har videre vært klar over at ikke bare misjon, men utviklingsarbeid generelt representerer kulturpåvirkning. Det K.K. har sett på nært hold har også gruppen sett på nært hold — ikke bare ved den aktuelle evaluering, men gjennom mangeårig erfaring fra ulike deler av den 3. verden: nemlig at misjonsarbeidet representerer kanskje vel så kraftig verdiformidling gjennom forhold som introduksjon av ny teknologi, tilstedeværelse med annen livsstil og levestandard. Gruppen påpeker i denne sammenheng også vår kulturkrets betoning av «flinkhet» og konkurranse og individualisering i forhold til mange folks mer kollektivorienterte livsverdier.

At dette beskrives i rapporten blir ingen spesifikk kritikk av misjonsorganisasjonene, men må oppfattes som en verdiformidling som sannsynligvis i like stor grad vil gjelde andre organisasjoner uten religiøst grunnsyn.

Også i siste avsnitt faller K.K. sammen med gruppens konklusjoner: at misjonen er en dyktig u-hjelp agent (gruppen sier de kan bli enda bedre), men at de må underlegges de samme strenge evalueringsregler som andre instanser som mottar offentlige midler — og at dette kan skje i full respekt for misjonenes egenart og evangeliske målsetting.